

Jørgen Holmgaard

Historie i amerikansk litteraturforskning

Omkring David Simpson's »Litteraturkritikken og dens tilbagevenden til »historien««

De toneangivende retninger inden for amerikansk litteraturforskning har i de sidste tiår haft en anden udviklingsgang, end vi har oplevet i Europa i den samme periode. I 70'erne, hvor den europæiske universitetsmarxisme steg op til kulmination og derefter begyndte at miste de fleste af sine dyrkere igen, foregik i USA dekonstruktionens gradvise udbredelse til at blive litteraturforskningens toneangivende position. Og her i 80'erne, hvor postmoderne fornemmelser og dekonstruktive positioner er blevet gængs kammertone i Europa, udviser den i USA mærkbare tegn på at være slidt op. Der må nyt til.

Til afløsning af dekonstruktionen i USA synes der at melde sig to tendenser, dels en historisk orientering, dels en politisk; de kan meget vel kombineres, men behøver det ikke.

Den politiske har bl.a. ytret sig i initiativer til at forny »the canon«: skatten af udødelige bøger, som de litteraturstuderende obligatorisk føres igennem i de første år. Den skal ikke kun omfatte den hvide, mandlige, engelske litteraturtradition, men må også inddrage kvindelitteratur, sort litteratur, 3.verdens litteratur m.v. Sådant lyder den progressive argumentation. Da English Department på Stanford sidste år moderniserede sin »canon« efter disse synspunkter, vakte det en national opstandelse, hvis efterdønninger skyllede helt op på præsidentniveau. Allan Bloom (*The Closing of the American Mind*) og E.D. Hirsch, Jr. (*Cultural Literacy*) havde i de foregående år haft deres store kommercielle successer med at fortælle nationen, at akademikergenerationerne siden 1968 havde sat hele den gamle kulturelle dannelse overstyr, og at nutidens studenter var blevet reduceret til uvidende, hjerneblæste musiknarkomaner. Nu skulle fordummelsen så åbenbart sættes i politisk, revolutionært system. Sådant oplevede man i store dele af den brede offentlighed Stanford-initiativets moderate

fagmodernisering.

Hvis man levede, da de danske litteraturinstitutters faghorisont i starten af 70'erne blev udvidet på lignende vis, kan man have en sjov déjà-vu-oplevelse. I USA synes de nu at være ankommet dertil, hvor man her stod for 16-18 år siden. Omvendt er det idag i Danmark rimeligt høj mode at være dekonstruktiv, hvor det samme i USA er en mere end halvgammel affære. Der er mange årsager til denne interkontinentale mangel på synkroni og forskellighed i faktorenes rækkefølge. I sagen om »canon«-fornyelsen er der blevet peget på, at den amerikanske 68-generations litteraturprofessorer først nu er nået frem til en sådan institutionel position og ansættelsessikkerhed, at de tør vove en direkte konfrontation om fagindholdet. Til sammenligning kan det erindres, at de danske fagfornere i begyndelsen af 70'erne kunne gå direkte fra eksamensbordet til en fast livstidsansættelse på den anden side af samme bord, hvor de blev bakket op og holdt til ilden af en energisk studenterbevægelse med formelt accepteret medindflydelse. Der er givetvis også andre kræfter på spil, men man skal ikke undervurdere sådanne rent professionstekniske faktorer.

Den historiske orientering, som er en mere videnskabelig afløser af de dekonstruktive interesser, er også velkendt her på bjerget. Da de ideologikritiske pointer var tømt ud i begyndelsen af 70'erne, blev den toneangivende del af den litteraturvidenskabelige venstrefløj i Danmark historisk; eller socialhistorisk som man kaldte det. 'Den ny historisme' i USA, som David Simpson starter med at tale om i den efterfølgende artikel, ligner ikke direkte den materialistiske historisme, som dyrkedes her i 70'erne. I udviklingsforløb, som de her skitserede, er faktorenes rækkefølge ikke uden betydning. Den amerikanske historisme er tydeligt påvirket af at træde frem på baggrund af en periode med dekonstruktiv tekstbevidsthed: den er mere tekstlig, mere atomistisk, og de fleste af dens forfattere vil være ret fjerne fra tanken om at nå frem til store, totaliserende historiske synteser. Omvendt var den danske historisme præget af sin politiske tilkørselsrampe: man startede i en marxistisk overbevisning om, at der i al nyere historisk udvikling var én enhedslig kerne, som hed kapital og arbejde, hvorfra alt andet direkte eller indirekte kunne afledes; derefter fulgte i takt med de historiske studier en stadig stigende bevidsthed om kompleksitet, forskelligartethed og en mangfoldig specificitet i de historiske sammenhænge. Konklusionen blev en skepsis over for totalitetsforestillinger, begrundet i en vidensfyldte, som man ikke var så tynget af i starten.

Da alt nu synes at foregå omvendt, kunne man som eksperiment

forestille sig, at den amerikanske historisme efterhånden kunne finde på at søge hen mod den totalitetstankegang, som den danske historisme forlod. Her kommer den marxistiske position ind i billedet, og totalitetssynpunktet har en varm amerikansk fortæller i Fredric Jameson. Som Simpson gør opmærksom på, hævder Jameson ganske vist ikke en egentlig samfundsmæssig totalitet i sin tankegang; den påstand har svært ved at vinde tiltro. Derimod totaliserer han – også her er dekonstruktionens påvirkning tydeligt mærkbar – tekstligheden, så *den* kan forsyne os med den store syntese: »the unity of a single great collective story« (*The Political Unconscious*, p.19), skriver Jameson om enheden, og om tekstligheden også: historien er simpelt hen »a single vast unfinished plot« (ibid., p.20). Kombineret med Jameson's andet motto – »Historicize, always historicize« – er der således anlæg til en totalitetshistorisme, som Jameson's egne historiske analyser repræsenterer nogle konkrete bud på.

Den kontekst, Simpson's artikel går ind i, afgrænses således af en aldrende dekonstruktion til den ene side og til den anden side en forsigtigt fremrykkende historisme placeret i valget mellem atomisme og Jameson's hegelagtige totalitetsmarxisme. Vi bringer Simpson's artikel, fordi den glimrende informerer om, hvilke problemstillinger der er på vej op i amerikansk litteraturforskning i disse år. På et eller andet tidspunkt vil de givetvis melde sig som aktuelle også i den danske debat. Slutningen af hans artikel, hvori han udstikker nogle problemstillinger for konkrete teksthistoriske undersøgelser, minder en hel del om den type overvejelser, man gjorde sig her i tidsskriftet i 70'erne, f.eks. i perioden mellem *poetik/K&K* 21 og *K&K* 32, der handlede om »Historie – bevidsthedshistorie.« Men det hindrer naturligvis ikke, at beslægtede synspunkter påny kommer frem.

Den afsluttende del af Simpson's artikel er klogt problembevidst og dog konstruktiv, men ikke nybrydende set i et dansk perspektiv. Den anden og nok så tungtvejende grund til at bringe artiklen er dens forudgående diskussion af det implicite historiesyn hos de indflydelsesrige teoretikere fra 60'erne og fremefter: Derrida, de Man, Foucault, Macherey og Jameson. Her er han substantiel og giver – trods eller gennem sin »understatede«, »britiske« og ret så snoede sprogføring – et intelligent bidrag til en teoretisk diskussion, som blev overstået mere summarisk og dogmatisk, da den danske 70'er-historisme i sin tid løb på banen. Kommer historien op påny, når dekonstruktionen er blevet dekonstrueret (hvad enten det bliver af Historien, »historien« eller af sig selv), melder der sig et nyt sæt spørgsmål. Denne artikel stiller dem og kommer i sine svar fornuftigt afsted.